

повернутися після закінчення війни. Крім того, численні платформи для тісної багатосторонньої співпраці в контексті війни росії проти України вже діють, а інші створюються. Іншим викликом є збереження громадської підтримки таких заходів. Інтеграційна підтримка мігрантів і біженців зазвичай пропонується на підставі сприяння довгостроковій соціальній єдності, і очікується, що такі інвестиції окупляться за рахунок податків. Ці міркування, однак, менш актуальні у випадку українців, які вирішать повернутися [2]. Також, подвійний підхід, ймовірно, призведе до додаткових витрат, окрім тих, які пов'язані з регулярним утриманням інтеграційної діяльності та заходів, спрямованих на інших мігрантів і біженців. Однак такі інвестиції в українських біженців слід розглядати та розглядати як важливу частину підтримки відновлення України. Враховуючи очікувану високу вартість реконструкції та очікувану потребу в робочій силі, країни ОЕСР, які взяли на себе зобов'язання підтримувати відновлення України, можуть почати робити це через інвестиції в людський капітал в українських біженців вже сьогодні.

Перелік використаних джерел:

1. Ukrainian refugee crisis: the current situation. OCHA. 2024. URL: <https://reliefweb.int/report/ukraine/ukrainian-refugee-crisis-current-situation-enc>
2. Working towards dual intent integration of Ukrainian refugees. OECD. 2023. URL: <https://www.oecd.org/ukraine-hub/policy-responses/working-towards-dual-intent-integration-of-ukrainian-refugees-6b4c16f7/>

Юрій Чопик

Західноукраїнський національний університет
м. Тернопіль

ОСНОВНІ ЗОВНІШНІ АКТОРИ У ПОВОЄННОМУ ВІДНОВЛЕННІ

Процеси відбудови можна краще зрозуміти через розподіл ролей серед різних зовнішніх акторів, залучених у них. Суб'єктами відновлення під час війни та повоєнної відбудови в Україні може бути цілий ряд таких акторів.

- *Неурядові організації (НУО)*. Дослідники відзначають, що НУО, завдяки своїй специфічній природі та спроможності, роблять важливий внесок у гуманітарну допомогу населенню та повоєнну відбудову. Неурядові організації різних розмірів та напрямів вже давно працюють в Україні, будучи важливими гравцями для відбудови під час війни в Україні, та видаючи кошти на безпосередню відбудову житла, розвиток бізнесу, та гуманітарне розмінування. Водночас, є чимало критиків, які підкреслюють, що у багатьох випадках, НУО перестають фокусуватись на потребах постраждалого населення і натомість борються за фінансування і власне виживання у сфері [2]. Це проблема, яку потрібно брати до уваги при дослідженні ролі НУО у світі.

- *Організація Об'єднаних Націй (ООН)*. Незважаючи на статус найбільшої та найавторитетнішої організації у світі, ООН часто критикують за її

неспроможність вберегти світ від нових війн та захистити світовий порядок. Однією з проблем, яку часто згадують критики, є недостатні механізми реалізації рішень ООН [3]. Однак, ООН – це все ще головний майданчик для вирішення міжнародних конфліктів в дипломатичному полі та для обміну думками у вигляді форуму держав світу. Крім того, у структурі ООН є масштабні можливості щодо фінансової допомоги та фінансування відбудови держав, що потерпіли від конфліктів. ООН діє у рамках гуманітарних ініціатив та екстреного реагування. Організацією було створено фонд для накопичення та подальшого застосування коштів для гуманітарного реагування на потреби України [1].

- *Приватний сектор.* Бізнес, компанії різного розміру і спрямування, та транснаціональні корпорації – це необхідні складові для економіки більшості держав. Більшість дослідників та аналітиків погоджуються, що країнам у післявоєнній фазі потрібен справедливий та прибутковий приватний сектор, коли вони намагаються вийти з фази конфлікту та позбутися залежності від повоєнної допомоги та зовнішнього втручання. Однак, безпосередньо після війни, внутрішні та зовнішні інвестиції зазвичай відбуваються повільніше, ніж сподіваються в країнах, які проходять через етап відновлення [4]. Крім того, існують складні взаємозв'язки між економічним розвитком і конфліктом, і у деяких випадках, діяльність приватного сектора може посилити ризики конфлікту, а не пом'якшити їх.

- *Держави та об'єднання держав.* Згідно з концепцією реалізму в теорії міжнародних відносин, саме держави є головними міжнародними акторами у більшості сфер. Важливо відзначити, що у вищезгаданих НУО або структурах ООН країни можуть відігравати надзвичайно важливу роль. Проте, саме окремі уряди або їх об'єднання сьогодні часто розглядаються як ключові актори при відбудові постраждалих держав. До прикладу, США вже надали Україні більше 75 мільярдів доларів станом на кінець 2023 року у різних формах допомоги [5]. За схожий період, ЄС передав близько половини цієї суми, зорієнтованої на гуманітарну та фінансову допомогу. Рішення країн про допомогу часто є набагато масштабнішими ніж від МНУО чи структур ООН, можуть прийматись швидше, і залежать здебільшого від політичної волі керівництва держав та наявності коштів у державній казні.

- *Міжнародний валютний фонд (МВФ), Європейський банк реконструкції і розвитку (ЄБРР), і Світовий банк.* Світовий банк зосереджується на відновленні економіки зруйнованих війною країн за допомогою фінансування інвестиційних проектів, політики розвитку та програм, орієнтованих на конкретні результати. МВФ діє схоже до Світового банку, надаючи позики потребуючим цьогю країнам за пільговими ставками [6]. ЄБРР, попри свою назву, має мандат, що поширюється на діяльність далеко за межами Європи. Діяльність організації зосереджена на енергетичній безпеці, відновленні муніципальних послуг і засобів до існування для переміщених осіб, фінансуванні торгівлі та забезпеченні ліквідності для малих і середніх підприємств. Зокрема, ЄБРР зобов'язався виділити до 3 мільярдів євро протягом 2022-2023 років, щоб допомогти відновити бізнес в Україні [6].

Перелік використаних джерел:

1. "Ukraine Humanitarian Response 2023" (2023) *UNOCHA*, <https://reports.unocha.org/en/country/ukraine/card/322ccRiHTz/>
2. "Will NGOs Replace States as the World's Problem Solvers?" (2019) *Medium*, <https://medium.com/discourse/will-ngos-replace-states-as-the-worlds-problem-solvers-548583b85a5c>
3. Balakir, K. (2021) *The Alliance for Citizen Engagement*, <https://ace-usa.org/blog/research/research-foreignpolicy/failures-and-successes-of-the-un/>
4. Bray, J. (2009). The role of private sector actors in post-conflict recovery: Analysis. *Conflict, Security & Development*, 9(1), 1-26.
5. Masters, J., and Merrow, W. (2023) How Much Aid Has the U.S. Sent Ukraine? Here Are Six Charts., *Council on Foreign Relations*
6. Romanovych, D. (2022) Post-war Reconstruction: Case Studies, *KPMG*, <https://kpmg.com/ua/en/home/insights/2022/12/post-war-reconstruction-of-economy-case-studies.html>

Андрій Процяк

PhD студент,

Західноукраїнський національний університет,

м. Тернопіль

Науковий керівник:

доктор економічних наук, професор Зварич Р.Є.

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ЕКСПОРТУ УКРАЇНСЬКИХ ТОВАРІВ З ВИСОКОЮ ДОДАНОЮ ВАРТІСТЮ

Відкриття нових ринків, економічні реформи та вибір стратегій розвитку економіки завжди призводить до дискусій про необхідність орієнтуватися на експорт високотехнологічних товарів, товарів з високою доданою вартістю та високим ступенем обробки. Такий пріоритет є дуже правильним та надзвичайно привабливим, оскільки вищий рівень технологій, висока додана вартість та вища ступінь обробки є важливими "експортними орієнтирами", на які варто скеровуватися при стратегічному плануванні розвитку сучасної економіки.

За оцінками експертів Всесвітнього економічного форуму, проблеми, з якими стикаються українські експортери, - це відсутність доступу до торгового фінансування, недостатній рівень технологій виробництва та навичок персоналу, труднощі у визначенні потенційних ринків і покупців, невідповідність продукції міжнародним технічним вимогам і стандартам, а також проблеми доступу до імпортованих ресурсів, необхідних для виробництва. На думку українських експортерів, найменш проблемними процедурами в Україні є отримання сертифіката походження та проходження екологічного контролю, а найбільш проблемними залишаються відшкодування ПДВ і валютний контроль. З даними проблемами також стикаються і експортери товарів високою доданою вартістю.